

Səmərqənddə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan ilə görüşü olub

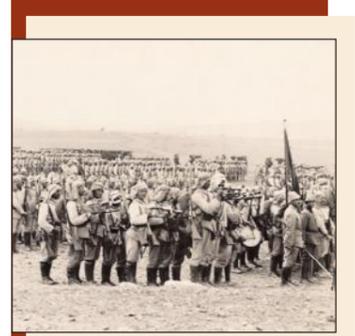
Sentyabrın 15-də Səmərqənddə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan ilə görüşü olub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, görüşdə Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan Ermənistan silahlı qüvvələrinin dövlət sərhədində törətdiyi genişmiqyaslı təxribatların qarşısını alınması zamanı hərbi qulluqlarımızın şəhid olması ilə bağlı Prezident İlham Əliyevə, Azərbaycan xalqına və həlak olanların yaxınlarına başsağlığı verdi.

Dövlətimizin başçısı başsağlığına görə Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanına minnətdarlığını bildirdi.

Görüşdə Azərbaycanın və Türkiyənin daim bir-birinin yanında olduqları bir daha qeyd edildi. Ölkələrimizin strateji mütəfəqlik münasibətlərinin bütün sahələrdə uğurla inkişaf etdiyi vurğulandı.

Dövlət başçıları energetika, nəqliyyat, logistika və digər sahələrdə əməkdaşlığa dair birgə layihələri müzakirə etdilər və gələcək təmaslarla bağlı fikir mübadiləsi apardılar.

Bakının erməni-bolşevik işğalından azad olunmasından 104 il ötür

səh. 3 →

Mədəniyyət naziri Anar Kərimov Hüseyn Cavidin Ev Muzeyini ziyarət edib

səh. 2 →

Prezident İlham Əliyev şəhid olmuş hərbi qulluqlarımızın ailələrinə, yaxınlarına və bütün Azərbaycan xalqına başsağlığı verib

Prezident İlham Əliyev şəhid olmuş hərbi qulluqlarımızın ailələrinə, yaxınlarına və bütün Azərbaycan xalqına başsağlığı verib. AZƏRTAC xəbər verir ki, dövlətimizin başçısı bununla bağlı sosial şəbəkə hesablarında paylaşım edib.

Paylaşımında deyilir: "Sentyabrın 13-də Ermənistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycanın Kəlbəcər, Laçın, Daşkəsən və Zəngilan rayonları istiqamətində törətdiyi genişmiqyaslı təxribatların qarşısını alan zaman şəhid olmuş hərbi qulluqlarımızın ailələrinə, yaxınlarına və bütün Azərbaycan xalqına dərin hüznə başsağlığı verirəm.

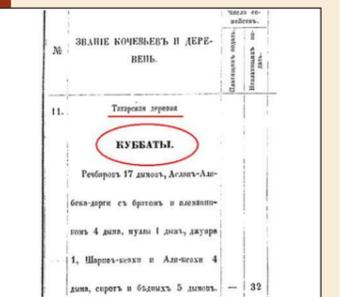
Allah şəhidlərimizə rəhmət eləsin!
Şəhidlərimizin qanı yerdə qalmadı!"

Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva şəhid olmuş hərbi qulluqlarımızla bağlı paylaşım edib

Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva Ermənistan silahlı qüvvələrinin törətdiyi genişmiqyaslı təxribatların qarşısını alan zaman şəhid olmuş hərbi qulluqlarımızla bağlı instaqram səhifəsində paylaşım edib.

AZƏRTAC paylaşımı təqdim edir: "Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin, yaralılara tezliklə şəfa, onların ailələrinə güc və səbir versin".

Qubadlıda sonuncu Qarabağ xanı Mehdiqulu xanın yeni iqamətgahı - Xanlıq yaşayış məntəqəsi

səh. 5 →

Xarı bülbül "Elm və həyat" da

səh. 8 →

Mədəniyyət naziri Anar Kərimov Hüseyn Cavidin Ev Muzeyini ziyarət edib

"Azərbaycan Respublikasında elm və təhsil sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı bəzi tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 28 iyul tarixli Fərmanının 5-ci bəndinə əsasən, AMEA Hüseyn Cavidin Ev Muzeyinin AR Mədəniyyət Nazirliyinin tabeliyinə verilməsi ilə əlaqədar Mədəniyyət Nazirliyi tərəfindən görülən zəruri tədbirlər çərçivəsində AMEA-nın prezidenti vəzifəsini icra edən, akademik Arif Həşimov, nazir Anar Kərimov, mədəniyyət nazirinin müavini Sevda Məmmədliyeva və nazirliyin aparatının Muzey, qalereya və sərgilər şöbəsinin rəhbər heyəti Hüseyn Cavidin Ev Muzeyini ziyarət ediblər.

Hüseyn Cavidin Ev Muzeyinin baş direktoru, filologiya elmləri doktoru Gülbəniz Babaxanlı nazirliyin nümayəndələrini muzeyin tarixi, eləcə də görkəmli şairin həyat və yaradıcılığını əks etdirən ekspozisiyası ilə tanış edib. O, məhz yaşadığı evdə Hüseyn Cavidin Ev Muzeyinin yaradılmasında Ümummilli Lider Heydər Əliyevin müstəsna xidmətlərini vurğulayıb. G.Ba-

baxanlı muzeyin fəaliyyət göstərdiyi illər ərzində Hüseyn Cavid yaradıcılığının təbliği məqsədilə həyata keçirilən tədbirlər və nəşrlər barədə ətraflı məlumat verib.

Anar Kərimov öz ürək sözlərini və muzey haqqında təəssüratlarını Hüseyn Cavidin Ev Muzeyinin rəy kitabına qeyd edib. Daha sonra nazir görüş çərçivəsində muzeyin iş otaqları, fondu və əməkdaşları ilə

tanış olub, muzeyin gələcək fəaliyyətində uğurlar diləyib.

Anar Kərimov çıxışında muzeylərin yalnız Azərbaycan xalqının tarixi və mədəni ənənələrini tədqiq və təşviq etdirən, mədəni inkişaf istiqamətində əməli tədbirlər həyata keçirən, milli mədəniyyətin qorunması, zənginləşdirilməsi və inkişafında xidmətlər göstərən müəssisə kimi deyil, həmçinin elmi-tədqiqat müəssisəsi kimi fəaliyyətinin davam etdirilməsinin zəruriliyindən bəhs edib. Nazir Azərbaycan dövlətinin daim xalqın maddi-mənəvi və milli dəyərlərinin qorunub saxlanılmasına, inkişafına xidmət edən strateji siyasi kursa üstünlük verdiyi üçün cənab Prezident İlham Əliyev tərəfindən mütəmadi olaraq muzeylərlə bağlı bir sıra Fərman və sərəncamların imzalandığını qeyd edib.

Elmi şuranın iclası keçirilib

Sentyabrın 13-də Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun Elmi Şurasının növbəti iclası keçirilib.

İclası giriş sözü ilə açan şuranın sədri, AMEA-nın vitse-prezidenti, institutun baş direktoru, akademik İradə Hüseynova tədbir iştirakçılarını gündəlikdə duran məsələlərlə tanış edib.

Tədbirdə Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunda

magistr pilləsi üzrə 2022/2023-cü tədris ili üçün "Molekulyar biologiya", "Biotexnologiya", "Biokimya" və "Bitki fiziologiyası" ixtisasları üzrə tədris planları müzakirə edilərək qəbul olunub.

Institutun Təhsil şöbəsinin müdiri, b.ü.f.d. Samirə Rüstəmovna 2022/2024-cü tədris ilində institutun magistraturasına qəbul olunmuş tələbələr, habelə 2022-ci tədris ilində institutun fəlsəfə doktoru hazırlığı üzrə dissertanturasına qəbul olunmuş dissertantlar haqqında məlumat verib.

Tacikistanın paytaxtı Düşənbə şəhərində keçirilən akademik

Y.S.Nasırovun 90 illik yubileyinə həsr olunmuş beynəlxalq konfransda iştirak edən müəssisə əməkdaşları - b.e.d., dos. Şahnıyar Bayramov, b.ü.f.d., dos. Ulduzə Qurbanova və gənc alim Aynurə Paşayeva tədbir barədə, Türkiyənin Ankara Universitetindən ezamiyyətdən qayıdan Bioadaptasiya laboratoriyasının böyük elmi işçisi, b.ü.f.d. Səmə Mirzəyeva orada yerinə yetirdiyi tədqiqatlar haqqında şura üzvlərinə məlumat verib.

Daha sonra Bioadaptasiya laboratoriyasının aparıcı elmi işçisi, b.ü.f.d., dos. Nərgiz Sultanovanın, Bitki biotexnologiyası laboratoriyasının kiçik elmi işçisi Aygün Sadıqovanın Türkiyənin İstanbul şəhərinə və Karbonun fotosintetik assimilyasiyasının enzimologiyası laboratoriyasının kiçik elmi işçisi Sevinc Musayevanın Antalya şəhərinə ezam edilməsi məsələlərinə baxılıb.

İclasda, həmçinin Xloroplastların fotokimyəsi laboratoriyasının aparıcı elmi işçisi, b.ü.f.d., dos. Fazilə Qasımovanın 65 illik yubileyinin keçirilməsi, 27 sentyabr - Anım günü ilə əlaqədar tədbirlər planı və digər təşkilati məsələlər müzakirə olunaraq uyğun qərarlar qəbul edilib.

Özbəkistan Respublikasının İnnovativ İnkişaf Nazirliyinin Elmi-Texniki İnformasiya Mərkəzinin direktoru AMEA-nın Rəyasət Heyətində olub

Cari ilin iyun ayında Daşkənddə Özbəkistan-Azərbaycan biznes forumu çərçivəsində imzalanmış "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası və Özbəkistan Respublikasının İnnovativ İnkişaf Nazirliyi arasında Əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu"nun müddəaları üzrə fəaliyyət həyata keçirilir. Bu məqsədlə, Nazirliyin Elmi-Texniki İnformasiya Mərkəzinin direktoru Abdulaziz Abdualiyev və Mərkəzin Geofizika və Nanomineralogiya şöbəsinin müdiri İlhom Alimuxammed AMEA ilə təcrübə mübadiləsi üçün Azərbaycana gəliblər.

Sentyabrın 14-də AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli Abdulaziz Abdualiyevlə görüşüb. Görüşdə AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının Elmi-təşkilat idarəsinin rəisi, dosent Rüstəm Rüstəmov, Beynəlxalq elmi əməkdaşlıq şöbəsinin müdiri, dosent Esmira Əlirzayeva və İnformasiya şöbəsinin müdiri, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Ağahüseyn Şükürov iştirak ediblər.

Görüşdə çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycan və Özbəkistanın eyni soy-kökə, ortaq dil və mədəniyyətə, milli adət-ənənələrə malik olduğunu, iki xalq arasında dostluq-qardaşlıq münasibətlərinin bütün dövrlərdə qorunduğunu və inkişaf etdirildiyini söyləyib. Qeyd edib ki, xüsusilə Ulu Öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə qardaş türk dövlətləri ilə, eləcə də Özbəkistanla sıx dövlətlərarası münasibətlər formalaşdırılıb, bir sıra əhəmiyyətli strateji təfərrüatlı sənədləri imzalanıb. Diqqətə çatdırıb ki, bu gün hər iki ölkə öz inkişafının yeni mərhələsinə yaşayır və bu inkişafın təməlinə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyevin apardıqları məqsədyönlü siyasət dayanır. Prezident İlham Əliyevin cari ilin iyun ayında Özbəkistana səfər etdiyini xatırladan akademik İsa Həbibbəyli səfər çərçivəsində dövlət başçıları arasında məhdud və geniş tərkibdə görüşlərin keçirildiyini, bir sıra sənədlərin imzalandığını bildirib.

Akademik İsa Həbibbəyli, həmçinin AMEA-nın prezidenti v.i.e., akademik Arif Həşimovun bu ilin iyun ayında Özbəkistana səfəri çərçivəsində bu ölkənin innovativ inkişaf Nazirliyi, o cümlədən Özbəkistan Elmlər Akademiyası ilə elmi əməkdaşlıq haqqında anlaşma memorandumlarının imzalandığını söyləyib.

İki ölkə arasında münasibətlərin ədəbi-mədəni sahədə də geniş inkişaf etdiyini diqqətə çatdıran AMEA-nın vitse-prezidenti vurğulayıb ki, Nizami Gəncəvi, Məhəmməd Füzuli və digər görkəmli ədiblərimizin əsərləri müxtəlif illərdə özbək dilinə, Əlişir Nəvai və özbək xalqının digər görkəmli nümayəndələrinin əsərləri işə Azərbaycan dilinə geniş tərcümə olunub.

Akademik İsa Həbibbəyli Əlişir Nəvainin və Nizami Gəncəvinin milli mənsubiyyəti ilə bağlı bir sıra məqsədyönlü şəkildə fikirlər ortaya atılmasına baxmayaraq, Azərbaycanın daim Nəvaini özbək xalqının gökəmlı nümayəndəsi, Özbəkistanın isə hər zaman Nizami Gəncəvinin Azərbaycan şairi kimi qəbul etdiyini və bunun sıx qırılmaz dostluq-qardaşlıq münasibətlərindən irəli gəldiyini vurğulayıb.

Natiq, həmçinin AMEA-nın Humanitar və İctimai Elmlər bölmələrində özbək ədəbiyyatı və mədəniyyətinə dair geniş tədqiqatların aparıldığını, xüsusilə rəhbərlik etdiyi Ədəbiyyat İnstitutunun Azərbaycan-Türkmənistan-Özbəkistan ədəbi əlaqələr şöbəsində bu istiqamətdə sanballı əsərlərin ərəşəyə gətirildiyini deyib. Bundan əlavə, Ədəbiyyat İnstitutunun nəzdində Əlişir Nəvai Ədəbiyyatşünaslıq Mərkəzinin, öz növbəsində Əlişir Nəvai adına Daşkənd Dövlət Özbək Dili və Ədəbiyyatı Universitetində işə dəyişən Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzulinin adını daşıyan mərkəzin fəaliyyət göstərdiyini bildirib.

AMEA rəsmisi, həmçinin Akademiyanın elmi müəssisələrinin Özbəkistanın müvafiq qurumları ilə sıx əməkdaşlıq etdiyini, birgə tədqiqatlar apardığını diqqətə çatdırıb. Bu istiqamətdə Azərbaycan-Türkmənistan-Özbəkistan ədəbi əlaqələr şöbəsinin müdiri, filologiya elmləri doktoru Almas Ülvi Binnətovanın səylərini yüksək qiymətləndirib, onun Özbəkistan rəhbərliyi tərəfindən "Dostluq" ordeni ilə təltif edildiyini söyləyib. Öz növbəsində Daşkənd Dövlət Özbək Dili və Ədəbiyyatı Universitetinin rektoru, professor Şuxrat Sirojiddinovun Ədəbiyyat İnstitutunun fəxri doktoru seçildiyini xatırladı.

Akademik, o cümlədən iki ölkə arasında informasiya texnologiyaları və yer elmləri sahəsində əməkdaşlıq münasibətlərinin genişləndirilməsinin nəzərdə tutulduğunu qeyd edib.

Görüşdə çıxış edən Özbəkistan Respublikasının İnnovativ İnkişaf Nazirliyinin Elmi-Texniki İnformasiya Mərkəzinin direktoru Abdulaziz Abdualiyev qonaqpərvərliyə görə minnətdarlığını bildirib, dövlətlərimiz arasında sıx münasibətlərin elmi-texniki sahədə də əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsində xüsusi rol oynadığını söyləyib.

Sonra tərəflər qarşılıqlı şəkildə hədiyyə təqdim edib, xatirə şəkli çəkirdilər. Bundan əlavə, Özbəkistan Respublikasının İnnovativ İnkişaf Nazirliyinin Yüksək Texnologiyalar Mərkəzinin Geofizika və Nanomineralogiya şöbəsinin müdiri İlhom Alimuxammed təcrübə mübadiləsi məqsədilə AMEA-nın Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzi və Elm və Təhsil Nazirliyinin Geologiya və Geofizika İnstitutunda görüşlər keçirib.

AMEA əməkdaşları Şuşada keçirilən Xurşidbanu Natəvanın 190 illik yubiley tədbirində iştirak ediblər

dənyyət naziri Anar Kərimov, Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsinin sədri Qənirə Paşayeva, Yazıçılar Birliyinin sədri Anar, AMEA-nın vitse-prezidenti İsa Həbibbəyli kitab haqqında ürək sözlərini bildirib, onu yüksək qiymətləndiriblər.

Daha sonra Xan qızının evinin qarşısında XIX əsrin 2-ci yarısında Şuşada

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin "2022-ci ilin "Şuşa ili" elan olunması" və "Xurşidbanu Natəvanın 190 illiyinin qeyd edilməsi" haqqında imzaladığı müvafiq sərəncamlar çərçivəsində 9 sentyabr 2022-ci il tarixində ölkəmizin mədəniyyət paytaxtı Şuşada keçirilən Xurşidbanu Natəvanın anadan olmasının 190 illik yubiley mərasimində AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli, Nizami Gəncəvi adına Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyinin baş direktoru, akademik Rafael Hüseynov, Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun baş direktoru, akademik Teymur Kərimli, elmi katibi, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Əzizağa Nəcəfzadə və Multidissiplinar əlyazmaların tədqiqi şöbəsinin baş elmi işçisi, görkəmli Qarabağşünas, filologiya elmləri doktoru, professor Raqub Kərimov iştirak ediblər.

Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyi, Azərbaycan Yazıçılar Birliyi və Şuşa şəhəri Dövlət Qoruğu İdarəsinin birgə təşəbbüsü ilə keçirilən silsilə tədbirlərdə öncə Qarabağ xanlığının sonuncu varisi, görkəmli şairə, ictimai xadim, rəssam və mesenat Xan qızı Natəvanın əsərlərinin əlyazmaları, çap nüsxələri, rəsmləri, onun irsinin

tədqiqinə həsr olunmuş materiallardan ibarət sərgi təşkil olunub. Sərgidə nümayiş etdirilən Əlyazmalar İnstitutunun fondunda mühafizə olunan X.Natəvanın "Gül dəftəri" iştirakçıların xüsusi marağına səbəb olub.

Sərgi çərçivəsində akademik Teymur Kərimlinin "Şuşanamə" kitabının da təqdimatı baş tutub. Mə-

Xurşidbanu Natəvanın himayəsində fəaliyyət göstərmiş, bölgənin tanınmış şairlərinin və musiqiçilərinin qatıldığı, dövrün ədəbi mühitinin formalaşmasında müstəsna rol oynamış "Məclisi-üns"ün fəaliyyətinin bərpası məqsədilə ilk təntənəli toplantı keçirilib. Bütün türk dünyasından gənc yazarların qatıldığı bu toplantıda respublikamızın hökumət nümayəndələri və bir çox görkəmli ədəbiyyat xadimləri ilə yanaşı akademik Teymur Kərimli və professor Raqub Kərimov da çıxış ediblər.

Professor Raqub Kərimov öz çıxışında XIX əsr Qarabağ ədəbi-mədəni mühiti və Xurşidbanu Natəvanın ədəbi, ictimai fəaliyyəti haqqında ətraflı məlumat verib.

Tədbir bərpa olunan "Məclisi-üns" üzvlərinin Qarabağa - Şuşaya həsr olunan yeni şeirlərinin oxunması ilə davam edib.

Ədəbiyyat tarixinin üç cildinin təqdimatı

AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda "Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi" oncildliyinin beşinci, altıncı və doqquzuncu cildlərinin təqdimatı keçirilib.

Beşinci cildə XIX əsrdə, altıncı cildə XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan yaranmış ədəbiyyat tədqiq olunub. Doqquzuncu cild isə Cənubi Azərbaycan ədəbiyyatından bəhs edir.

Tədbiri giriş sözü ilə AMEA-nın vitse-prezidenti, Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun baş direktoru, akademik İsa Həbibbəyli açaraq bildirib ki, bu vaxta qədər yeddi cild çapdan çıxıb: "Bu, Ədəbiyyat İnstitutunun böyük nailiyyətidir. Digər cildlərin bir neçə aya işıq üzünə görməsi nəzərdə tutulub. Bu oncildlik institutumuzun 90 illiyinə

ən böyük hədiyyə ola bilər. Oncildlik Azərbaycan ədəbiyyat tarixinin yazılması Azərbaycan ədəbiyyatşünaslıq elminin tarixində bir hadisədir. Gələcək tədqiqatlar üçün möhtəşəm mənbə istiqamətidir. Burada dövrləşdirmə, sistemləşdirmə işləri də aparılıb, yalnız ədəbiyyat tarixi işi deyil, nəzəri təfərrüflər də var. Kifayət qədər ilk dəfə haqqında oçerk yazılmış müəlliflər var. Yeni dövr Azərbaycan ədəbiyyatı şöbəsi İslam Qəriblinin rəhbərliyi altında beşinci və altıncı cildi hazırlayıb. Beşinci cild Azərbaycan ədəbiyyatında maarifçi realizm dövrünü, altıncı cild Azərbaycan ədəbiyyatında tənqidi realizm və romantizm epoxasını əhatə edir. Şöbə cildləri hazırlayarkən arxivə, mətbuat tarixinə yenedən müraciət edib. Cənubi Azərbaycan ədəbiyyatı şöbəsi Rəhim Əliyevin rəhbərliyi ilə doqquzuncu

cildi hazırlayıb. Bu cildə yalnız yazıçıların tərcümeyi-halı və yaradıcılığı əhatə olunmur, ciddi dövrləşdirmə aparılmışdır. Oçerkləri həmin dövrləşdirməyə uyğun verməyə çalışmışıq. İndiyə qədər ölkəmizdə Cənubi Azərbaycan ədəbiyyatı ilə bağlı bu həcmdə əsər çap olunmayıb. Kollektiv elmi-yaradıcılıq məhsulu olan fundamental kitablar böyük zəhmətin hesabına başa gəlib. Bu cildlərdə hər bir tarixi-ədəbi mərhələnin geniş icmalları və əhatəli portret-oçerkləri verilib".

Tədbirdə Cənubi Azərbaycan ədəbiyyatı şöbəsinin müdiri Rəhim Əliyev, Mətbuat tarixi və publisistika şöbəsinin müdiri Vüqar Əhməd, Yeni dövr Azərbaycan ədəbiyyatı şöbəsinin müdiri İslam Qəribli də çıxış edərək nəşrlərin əhəmiyyətindən danışdı və kollektivi təbrik ediblər.

Bakının erməni-bolşevik işğalından azad olunmasından 104 il ötür

Sentyabrın 15-i Bakının erməni-bolşevik birləşmələrinin işğalından azad olunmasının ildönümüdür.

1918-ci il sentyabrın 15-də Azərbaycan və Türkiyə əsgərləri Bakını bolşevik-daşnak işğalından azad edərək Azərbaycan dövlətinin tarixinə şərəfli gün yazıblar.

Bununla da müstəqilliyini təmin edən Azərbaycanda ermənilərin və bolşeviklərin Bakı və ətraf rayonlardakı ağalığına son qoyulub.

Bakının erməni-bolşevik işğalından azad edilməsi XX əsr Azərbaycan tarixinin şərəfli səhifələrindən biridir. 1918-ci ilin mayında Azərbaycanın müstəqilliyinin elan olunmasına baxmayaraq, ölkə ərazisinin bir hissəsi, Bakı və ətraf rayonlar erməni-bolşevik işğalı altında idi. Bunsuz isə Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini təsəvvür etmək çətin idi.

Müstəqilliyə təzə qovuşmuş, beynəlxalq aləmdə hələ tanınmayan gənc Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü təmin etmək imkanları yetərinə deyildi. Belə bir şəraitdə özünün çox ağır durumuna rəğmən Osmanlı Türkiyəsi qarşı Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü təmin etmək məqsədilə Nuru paşanın komandanlığı ilə hərbi qüvvələrini Azərbaycana göndərdi. Avropa dövlətlərinin türk qoşunlarının Azərbaycana gəlməsinə etiraz etməsinə baxmayaraq, Osmanlı Türkiyəsi 1918-ci ilin avqust-sentyabr aylarında öz tarixi vəziyyətini şərəflə yerinə yetirdi.

Sentyabrın 15-də Qafqaz İslam Ordusu və Azərbaycan Korpusu Bakını işğalçılardan azad etdi. Bu tarixi hadisədən sonra Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökumətinin paytaxtı Gəncədən Bakıya köçürüldü.

Tarix boyu Türkiyə Azərbaycana daim öz dəstəyini nümayiş etdirib. Bu dəstək həm siyasi, həm də hərbi formada mümkün olub. İşğal altında olan torpaqların azadlığı uğrunda 2020-ci ilin sentyabrın 27-də başladığı Vətən müharibəsinin ilk günündən Türkiyə Azərbaycana mənəvi və siyasi dəstəyini göstərdi. Belə ki, Azərbaycanın haqq savaşında Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın çıxışları və bəyanatları bir daha iki ölkə arasında dostluq və qardaşlığın təcəssümü idi. Türkiyə Prezidentinin nümayiş etdirdiyi siyasi və mənəvi dəstəyin Azərbaycan haqq savaşında qələbə qazanmasında mühüm rolu olub.

Azərbaycan və Türkiyə əlaqələri bu gün də yüksələn xətlə inkişaf edir. İstər Vətən müharibəsindən əvvəl, istərsə də sonra iki ölkə arasında imzalanmış çoxsaylı sənədlər, qardaş dövlətlərin bir-birinə nümayiş etdirdiyi dəstəyin və birliyin göstəricisidir.

Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun magistraturasına 12 tələbə qəbul olunub

AMEA-nın vitse-prezidenti, Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun baş direktoru akademik İradə Hüseynova instituta yeni qəbul olunan magistrantlarla görüşüb.

Qeyd edilib ki, institutun magistraturasına bu il molekulyar biologiya, biotexnologiya, biokimya və bitki fiziologiyası ixtisasları üzrə 12 tələbə qəbul olunub. Hazırda magistraturanın ikinci kursunda da 10 nəfər magistrant təhsil alır.

Görüş zamanı İ.Hüseynova akademik Cəlal Əliyev məktəbinin davamı olan Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunda elm və təhsilə qoyulan yüksək tələblər haqqında gənclərə məlumat verib. O, hazırda Oksford, Monpelje, Gent, İstanbul və digər universitetlərdə doktorantura təhsilini uğurla davam etdirən əvvəlki illərin məzunlarından söhbət açaraq, magistrantlara təhsildə uğurlar arzulayıb.

Magistrantlar görüşdən sonra institutun Təhsil şöbəsinin tədris auditoriyaları və elmi-tədqiqat laboratoriyaları ilə tanış olublar.

Elmi şuranın iclasında bir sıra məsələlər müzakirə olunub

AMEA-nın akademik Ziya Bünyadov adına Şərqsünaslıq İnstitutunun Elmi Şurasının iclası keçirilib.

İclasda ilk olaraq, Ermənistan silahlı qüvvələrinin dövlət sərhədində törətdiyi genişmiqyaslı təxribat nəticəsində şəhid olmuş vətən övladlarının xatirəsi bir dəqiqlik sükutla yad edilib.

Tədbirə sədrlik edən AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e., Şərqsünaslıq İnstitutunun baş direktoru, akademik Gövhər Baxşəliyeva Prezident İlham Əliyevin "Azərbaycan Respublikasının 2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası"nın təsdiq edilməsi haqqında" Sərəncamının elmin qarşısında mühüm vəzifələr qoyduğunu, Prezidentin iyulun 28-də imza-

ladığı "Azərbaycan Respublikasında elm və təhsil sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı bəzi tədbirlər haqqında" Fərmanın da qeyd olunan Strategiyadan irəli gəldiyini qeyd edib. Fərmanın respublikamızda elmin inkişafını stimullaşdıracağını, elmlə təhsilin inteqrasiyasını sürətləndirəcəyini deyən G.Baxşəliyeva onun xalqımızın köklü mənafeyindən irəli gəldiyini vurğulayıb.

Şərqsünas alimlərinin bu Fərmana uyğun olaraq, səmərəli fəaliyyətlərini daha da artıracağına əminliyini bildiren G.Baxşəliyeva, Elmi Şuranın hazırkı iclasında müzakirəyə çıxarılan məsələlərin də institut əməkdaşlarının bu istiqamətdə fəal olduqlarının göstəricisi olduğunu deyib.

Elmi şurada ilk olaraq institutun elmlər və fəlsəfə doktorluğu üzrə dok-

torant və dissertantlarının dissertasiyalarının mövzuları müzakirə olunaraq təsdiqlənib.

Elmi şuranın iclasında əməkdaşların çapa təqdim olunmaq üçün 5 kitabının müzakirəsi aparılıb.

Akademik Gövhər Baxşəliyeva ötən il rus dilində nəşr olunmuş "Этническая идентичность Низами Гянджави" kitabı bu dəfə ingilis dilinə tərcümədə ("Ethnic Identity of Nizami Ganjavi") çap üçün müzakirəyə təqdim edib. İclasda, həmçinin institutun Cənubi Azərbaycan şöbəsinin mərhum əməkdaşı Əkrəm Rəhimlinin 2021-ci ilin plan işi üzrə hazırladığı "Seyid Cəfər Pişəvəri və Cənubi Azərbaycan" adlı monoqrafiyası, həmin şöbənin müdiri, t.ü.f.d., dosent Səməd Bayramzadənin nəşrə hazırladığı və məsul redaktoru olduğu "Azərbaycan" qəzeti. Azərbaycan Demokrat Fırqəsi Mərkəzi Komitəsinin orqanı. 1945-1946-cı illər (Azərbaycan dilinə transliterasiya və tərcüməsi) kitabının 1-ci hissəsi, Türkiyə tarixi və iqtisadiyyatı şöbəsinin aparıcı elmi işçisi, t.ü.f.d. Namiq Məmmədovun "Müasir Türkiyənin neft problemi" monoqrafiyası, Ərəb ölkələrinin tarixi və iqtisadiyyatı şöbəsinin elmi işçisi Samid Bağirovun ərəb dilindən tərcümə etdiyi "Əmr bin Bəhr əl-Cahiz" "Əl-Tac fi əxlaq əl-mülük" əsərinin çapa təqdim etmək üçün müzakirəsi aparılıb.

Akademik Əli Abbasov beynəlxalq konfransın açılış mərasimində çıxış edib

Naxçıvan şəhərində insan-kompüter qarşılıqlı əlaqəsi üzrə beynəlxalq Şərq konfransı keçirilib.

Konfransın plenar iclasında İdarəetmə Sistemləri İnstitutunun (İSİ) baş direktoru, akademik Əli Abbasov "NLP texnologiyalarının tətbiqi ilə Azərbaycan dilində insan-kompüter interfeysinin yaradılması" mövzusunda məruzə ilə çıxış edib. Ə.Abbasov insan-kompüter interfeyslərinin təkamülündən bəhs edərək səsli interfeyslər haqqında ətraflı məlumat verib. Qeyd edib ki, digər interfeyslərdən fərqli olaraq səsli interfeyslər insan-kompüter qarşılıqlı əlaqəsini danışıq vasitəsilə və ana dilində həyata keçirməyə imkan verir.

Azərbaycanda səs texnologiyalarının tədqiqinə 2000-ci illərin əvvəllərində başlanıldığını bildiren akademik 2011-ci ildə hazırlanan Dilmanc Mikro kompüter layihəsindən bəhs edib.

Ə.Abbasov bildirib ki, Az resurslu dillər üçün NLP sistemləri yaratma yönümlü korpusların hazırlanması İdarəetmə Sistemləri İnstitutu ilə Robotronics firmasının əməkdaşlığı çərçivəsində həyata keçirilib. Bu əməkdaşlığın nəticəsində isə 7000 saata yaxın nitq korpusu, 300 milyon cümlədən ibarət mətn korpusu (təxminən 3 milyard söz formadan ibarət), 1 milyona yaxın söz formadan ibarət tələffüz korpusu və digər korpuslar hazırlanıb.

Akademik vurğulayıb ki, Azərbaycan dilində NLP sistemlərinin təhsildə tətbiqinin önəmli məqamlarından biri

də virtual müəllim proqram təminatının yaradılması sahəsində işlərə start verilməsidir.

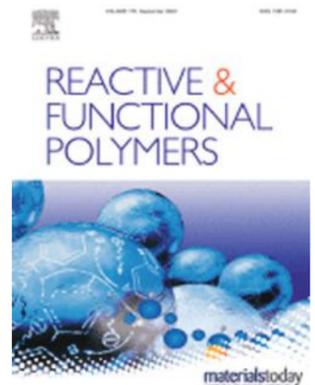
Qeyd edək ki, IECHCI2022, Naxçıvan Universiteti, Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyi və Türkiyənin Orta Doğu Texniki Universitetinin birgə təşkilatçılığı ilə keçirilib.

Təqdim olunan məqalələr insan-kompüter qarşılıqlı əlaqəsi sahəsində mürəkkəb və innovativ mövzular, nəzəriyyələr, inkişaf və tətbiqlər üzrə tədqiqatları əhatə edir.

Kataliz və Qeyri-üzvi Kimya İnstitutunun alimlərinin həmmüəllifi olduğu məqalə nüfuzlu jurnalda çapdan çıxıb

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin Kataliz və Qeyri-üzvi Kimya İnstitutunun alimləri akademik Dilqəm Tağıyev, k.e.d. Nizami Zeynalov, k.ü.f.d. Sevdə Fətullayeva, dissertant Samirə Səfəraliyeva, SOCAR Neftqazəlimtədqiqatlayihə İnstitutunun əməkdaşı, k.ü.f.d. Şamo Tapdıqov, İtaliya Milli Tədqiqatlar Şurası Polimerlər, Kompozitlər və Biomateriallar İnstitutunun əməkdaşı, Ph.D. Maria Grazia Raucchi, Azərbaycan Tibb Universiteti Elmi Tədqiqat Mərkəzinin əməkdaşları t.ü.f.d. Azər Hümətov, Rəna Cəfərova, doktorant Xatirə Şirinova və Sumqayıt Dövlət Universitetinin əməkdaşı, k.ü.f.d. Musa Mustafayev həmmüəllifi olduğu "Cumulative release kinetics of levotiroxine-Na pentahydrate from chitosan/arabinogalactane based pH sensitive hydrogel and its toxicology" adlı məqaləsi "Web of Science", "Scopus", "Clarivate Analytics", "Chemical Abstracts", "SCImago" və digər nüfuzlu beynəlxalq bazalara daxil olan Q1 kvartillə (impakt faktoru 4.966) "Elsevier" nəşriyyatının "Reactive and Functional Polymers" jurnalında çap olunub.

Məqalədə xitozan və arabinogalaktanın mənfii temperaturda dondurulması metodu ilə yeni pH-a həssas hidrogel sintez edilib və onun qalxanabənzər vəzin hormon əvəzedicisi olan levotiroksin-Na pentahidrat ilə qarşılıqlı təsiri tədqiq edilib. Gelin strukturu SEM, rentqeneqrafik, TQA üsulları ilə idendifikasiya olunub və makromolekulların qarşılıqlı əlaqəsi müəyyən edilib. Hidrogelin şişmə kinetikasi və deqradasiyası öyrənilib və göstərilib ki, oksidləşdirici mühitdə gel 2 həftə müddətində 64%, elastaza və neytral mühitdə isə 19-22% kütlə itkisinə məruz qalır. Gelin tərkibindəki polisaxaridlərin kütlə miqdarından asılı olaraq sorbsiya üsulu ilə levotiroksin-Na pentahidrat 50-200 mq tərtibdə hidrogelə immobilizə olunub və müxtəlif mühitlərdə aktiv maddənin ayrılması tədqiq edilib. Müəyyən olunub ki, xitozan/arabinogalaktan əsaslı matrisanın tərkibindən asılı olaraq daşıyıcılar 75-92% immobilizə dərəcəsinə malik olur və tərkiblərindəki preparatın 40-220 mq-nı mühitə ayıra bilir. Hidrogellərdən levotiroksin-Na pentahidratın ayrılması Hikson-Krovel, Korsmeyer-Peppas və Hiçuqi kinetik modellərində yoxlanılıb. Göstərilib ki, xitozan/arabinogalaktanın eyni kütləli nümunəsində ayrılma neytral pH-da Hiçuqi (R²=0.968), xitozanın miqdarı çoxluq təşkil edən gəldən levotiroksin-Na pentahidratın ayrılması isə elastaza mühitində Hikson-Krovel (R²=0.9156) və Korsmeyer-Peppas kinetik modelinə uyğundur. Gelin tərkibində arabinogalaktanın miqdarı daha çox azaldıqca aktiv preparatın ayrılması bütün mühitlərdə Korsmeyer-Peppas (R²>0.9245) kinetik modelinə uyğun gəlir. Bundan əlavə, hidrogelin və onun levotiroksin-Na pentahidrat ilə konyuqatlarının mədə şirəsi məhlulunun kəskin və xroniki toksikliyi per os metodu ilə siçanlar üzərində yoxlanılıb. Müəyyən olunmuşdur ki, xitozan/arabinogalaktan intermakromolekulları və onun levotiroksin-Na pentahidrat ilə komplekslərini "praktiki olaraq qeyri-toksiki" preparatlar qrupuna daxil etmək olar.

Coğrafiyaçı alim Türkiyədə keçirilən beynəlxalq konqressdə

Akademik H.Ə.Əliyev adına Coğrafiya İnstitutunun aparıcı elmi işçisi, texniki elmlər üzrə fəlsəfə doktoru İsmayıl Zeynalov Türkiyənin Qlobal Akademiyası və Aksaray Universitetinin təşkilatçılığı ilə Makedoniyanın Tevova şəhərində keçirilən sosial elmlər, innovasiyalar və təhsil texnologiyaları üzrə III beynəlxalq konqressdə iştirak edib.

Alim tədbirdə "Radioaktiv tədbirlərin formalaşmasında meteoroloji və coğrafi xüsusiyyətlərin rolu" mövzusunda məruzə ilə çıxış edib. O bildirib ki, dünyada artan təhlükəli nüvə obyektləri və onların tullantıları bu obyektlərin yerləşdiyi dövlətlərin əhalisi üçün real təhlükə yaradır. Radioaktiv çirklənmələri və ya tullantıları modeləşdirərək tədqiq olunan ərazinin iqlim və coğrafi modellərini, eləcə də tullantıların qonşu ərazilərə və ölkələrə hopa bilən çöküntülərini nəzərə almaq vacibdir.

Onun sözlərinə görə, radioaktiv maddələrin (RM) və digər ionlaşdırıcı şüalanma mənbələrinin mümkün partlayışı zamanı yaranan radioaktiv tullantılara nəzarət etmək üçün radiasiya təhlükəsizliyi xidmətinin hazırlanması lazımdır. Bu xidmət radiasiya monitorinqini həyata keçirəcək, yeni radiasiya təhlükəsizliyi standartlarına (RTS) və sağlamlıq qaydalarına riayət olunmasına nəzarət edəcək.

Hava kütlələrinin transsərhəd yer dəyişməsi zamanı qonşu ərazilərə düşən RM global xarakter daşıyır, çünki çox uzaq məsafələrdə dəyişə bilər. Radioaktiv tullantıların davamlı aşkarlanması üçün məsafədən zondlama vasitələrindən istifadə mütləqdir.

Alim məruzəsinin sonunda qeyd edib ki, bu yanaşma bütün dünyada ətraf mühiti operativ şəkildə izləməyə imkan verir.

Özbəkistanın İnnovativ İnkişaf Nazirliyinin nümayəndəsi RSXM-də

Özbəkistan Respublikasının İnnovativ İnkişaf Nazirliyinin Yüksək Texnologiyalar Mərkəzinin Geofizika və Nanomineralogiya şöbəsinin müdiri İlxom Alimuxammed AMEA-nın nəzdində Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin (RSXM) monitorinq mərkəzində olub.

Görüşdə Zəlzələ ocaqlarının dinamikası şöbəsinin müdiri, geologiya - mineralogiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Səbinə Kazımova, Zəlzələlərin tədqiqatı bürosunun rəisi, Yer elmləri üzrə fəlsəfə doktoru Səidə İsmaylova, Geodinamika şöbəsinin müdiri, geologiya-mineralogiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent İlyas Kazimov iştirak ediblər.

Zəlzələ ocaqlarının dinamikası şöbəsinin müdiri, geologiya - mineralogiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Səbinə Kazımova qonağa mərkəzdə aparılan kompleks seysmoloji, geofiziki, geodinamik və geokimyəvi tədqiqatlar haqqında məlumat verib. Həmçinin qonaq əldə olunmuş nəticələr və hazırda aparılan işlərlə də yaxından tanış olub.

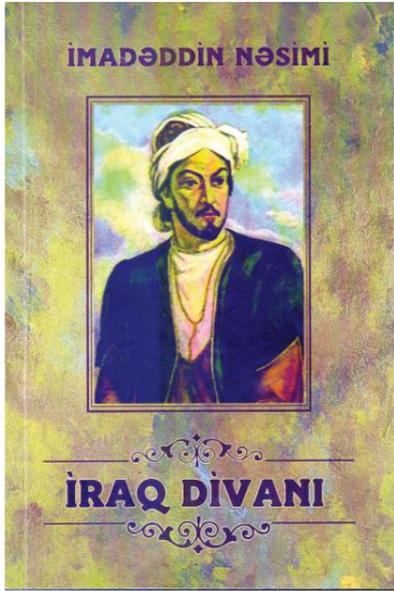
Görüşdə birgə əməkdaşlığın perspektivlərinə dair fikir mübadiləsi aparılıb. Eləcə də beynəlxalq layihələr çərçivəsində Azərbaycan və Özbəkistan seysmoloqlarının birgə əməkdaşlığının mümkünlüyü də istisna olunmayıb.

Müzakirələr zamanı maraqlı doğuran digər suallara da aydınlıq gətirilib.

Görüş xatirə şəklinin çəkilməsi ilə başa çatıb.

NƏSİMİ SEVGİSİ

AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun baş elmi işçisi, filologiya elmləri doktoru, professor, İraq-türkmən folklorunun görkəmli tədqiqatçısı, onlarla dəyərli kitab və məqalələrin müəllifi Qəzənfər Paşayev həm də nəhəng şairimiz İmadəddin Nəsiminin tədqiqatçısı kimi tanınır. Nəsiminin təbliğində, onun yeni əsərlərini üzə çıxartmasında səy göstərən, Nəsiminin İraq Divanını Azərbaycana gətirən, onu tədqiq edib mətnşünas kimi işləyərək tərtib edən və ön sözlə elm aləminə kitab kimi təqdim edən (Bakı, "Yazıçı", 1987), bununla Nəsimi ilə bağlı araşdırmalara bir daha rəvac edən tədqiqatçının işi yüksək dəyərləndirilməlidir.

Qəzənfər Paşayev kitabı yazdığı "Nəsiminin İraq Divanı" adlı ön sözdə əlyazmanı necə əldə etməsinə, kitabı nəşrə hazırlayarkən ortaya çıxan çətinlikləri diqqətə çatdırır, maraqlı tekstoloji müqayisələr aparır. Müəllif yazır: "Nəsiminin İraq Divanı nüsxəsini bizə Kərkük vilayətinin Tus Xurmatu qəzasının Bəşir kəndində yaşayan, yaşı yüzü keçən, özünü Şah İsmayılın nəvə-nəticələrindən hesab edən Səyid Heydər töhfə etdi. Divanın üzü Molla Türab ibn Molla Səfil ibn Molla Əmin tərəfindən köçürülmüşdür. Tünd qəhvəyi rəngli, qalın dəri cildli bu divan nüsxəsi 286 səhifədə ibarətdir. Əlyazmanın vərəqləri iki sütunludur. Divanın səhifələrində 14-19 beyt vardır, ölçüsü 15x21 santimetrdir. Divan nüsxəsində şairin 400-dən artıq şeiri verilmişdir. 398 şeir Nəsimi təxəllüsü ilə tamamlanır. Üç şeir şairin ilk təxəllüsərindən olan Seyyid Nəsimi təxəllüsü ilə bitir. Bu divan nüsxəsində Hüseyn təxəllüsü ilə yazılmış şeirlərə və rübalərə təsadüf edilmişdir. Üz qabığının iç tərəfində "Varlıya qürbət də vətəndir, bəzən vətən də qürbətdir" yazılmışdır. Divan Nəsiminin "İştə gör" şeirilə başlanır və şairin həcm-cə böyük bir şeirilə tamamlanır".

Orta məktəbdə oxuyarkən, Nəsiminin yubileyi ilə bağlı qalın bir kitabı nəşr olunmuşdu. O kitabda olan 40-a yaxın qəzəli əzbərləmişdim. O zaman çox gənclər kimi Nəsimi yaradıcılığı mənə də çox çəkirdi. Nəsiminin İraq Divanı nəşr olunanda tələbə idim. Hələ o zaman kitabı alıb oxumşudum və hər iki nəşri indi də kitabxanamın klassik əsərlər bölməsində ən dəyərli nüsxələr kimi qoruyuram. İraq Divanı diqqətimizi şairin yeni şeirləri ilə çəkirdi. Hər qəzəlin bəhrinin yazılması da maraqlı doğurdu. Kitabın sonunda verilən izahlar və lüğət də çətin ifadələrin anlaşılmasında yardımçımız olurdu. Bu mənada kitabın redaktoru, lüğət və izahların müəllifi Məmməd Əsgərovun gərgin əməyini də dəyərləndirmək lazımdır.

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Ayaz Vəfəli "Nəsiminin İraq divanı"nı oxuyarkən" adlı məqaləsində "Ədəbiyyat qəzeti"nin oxucularına Nəsimi haqqında, Nəsimi

mi ilə bağlı aparılmış tədqiqatlar haqqında bəhs açır. Bu sahədə araşdırmaları olan alimləri hörmətlə xatırlayır və Qəzənfər Paşayevin tərtibatı və ön sözü ilə çap olunmuş İraq divanına keçid alır.

Qəzənfər Paşayevin 2010-cu ildə "Qarabağ" nəşriyyatında çap olunmuş "Nəsimi haqqında araşdırmalar" adlı tədqiqat əsəri şairin 640 illik yubileyinə ithaf olunmuşdur. Kitabın elmi redaktoru və ön sözün müəllifi akademik Bəkir Nəbiyev, rəyçisi Əlyar Səfəridir. Kitabın annotasiyasında oxuyuruq: "Altı əsrdür ki, qismətənə bol-bol kəder və sevinc payı düşən Nəsiminin poeziyası ürəkləri fəth edir. Bununla belə, şairin həyat və yaradıcılığı ilə bağlı bir çox məqamlar, xüsusən də onun qətli və "dönüklüyü" ilə bağlı məsələlər üzərində qara bir pərdə mövcud idi. Son vaxtlarda aparılmış tədqiqatlarda Nəsiminin poetik irsi və müdhiş taleyi üzərinə yeni işıq salınmış, bu sahədə bəzi irəliləyişə nail olunmuşdur. Professor Qəzənfər Paşayevin kitabında bu deyilənlərdən və elm aləmi üçün maraqlı olan başqa məsələlərdən söz açılır".

Kitabda gedən "Nəsimi Divanının İraq nüsxəsi və namənləşdirilmiş" adlı yazıda İraq Divanından bəhs açan tədqiqatçı buradakı bəzi əsərləri əvvəlki çap variantları ilə müqayisə etmiş və buraxılmış nöqsanların aradan qaldırılmasına çalışmışdır. Burada təqdim olunan yeni əsərlər də maraqlı doğurur. "Nəsiminin həyat və yaradıcılığına yeni baxış" adlı növbəti məqaləsində S.Mümtaz, H.Araslı, Ə.Səferli, S.Şıxıyeva kimi tədqiqatçıların, Abbas Əzəvi, İbrahim Daquqlı, Ə.Bəndəroğlu kimi İraq alimlərinin, K.Kürçüoğlu, H.Qınalızadə kimi türk tədqiqatçıların, şairin İraq divanının tədqiqatçısı Y.Pəndarinin fikirlərinə münasibət bildirir və yeni fikirlərə çıxış edir.

Akademik Bəkir Nəbiyev kitabı yazdığı "Bir neçə söz"də müəllifin həyatı, elmi fəaliyyəti haqqında söz açır, kitab haqqında fikrini bildirir.

Kitabı daxil edilmiş "Axtarışlar" müəllifin "Azərbaycan" qəzetində çap olunan Xalq şairi Rəsul Rzaya həsr etdiyi "Tərifdən yuxarıda duran şair" adlı məqaləsindən götürülmüşdür. Yazıda verilmiş Əliəjdər Səidzadənin, Sergey Borodin Rəsul Rzaya məktubları da maraqlı doğurur. Əməkdar jurnalist Flora Xəlilzadə "Açılan pərdələr, yaxud Nəsimi olduğu kimi" məqaləsində "Azərbaycan" qəzetinin oxucularına tədqiqatçının "Nəsimi haqqında araşdırmalar" adlı kitabından bəhs edir. Vaxtilə Nəsimi haqqında bəzi yanlış məlumatların yayıldığını, uzun illərdən sonra xalq şairi Rəsul Rzanın Suriyaya ezamiyyətə gedərək Nəsiminin məzarının Hələbdə olduğunu aşkar etdiyini qeyd edir və onun "Cahana sığmayan şairin qərib məzarı" və "Böyük şair haqqında qeydlər" adlı məqalələrini oxuculara xatırladır. Daha sonra Qəzənfər Paşayevin Rəsul Rzanın saldıdığı izlə Hələbdə getdiyini, şair haqqında əldə etdiyi məlumatları mətbuatda çap etdiyini bildirir və Azərbaycan ədəbiyyatında Nəsimi ilə bağlı mühüm araşdırmaların aparıldığını, onun bəzi əsərləri üzərindəki pərdələrin açıldığını, şairin oxuculara olduğu kimi çatdırıldığını və bu istiqamətdə Qəzənfər Paşayevin xidmətlərini danılmaz olduğunu xüsusi vurğulayır.

Kitabdakı "Şeyx Nəsimi: tarixi həqiqətlər, həyəcanlı anlar" adlı yazıda müəllifin Suriya səfərindən, Nəsimi ilə bağlı tədbirlərdən, elmi konfransdan, şairlə bağlı elmi çıxışlardan bəhs edilmişdir. "İraq Divanı və biz" müəllifin İraqlı tədqiqatçı Əbdüllətif Bəndəroğluya cavabıdır. Müəllif hər iki məqalənin "Ədəbiyyat qəzeti"ndə dərc edildiyini qeyd etmişdir. "Nəsimi irsinin tədqiqi və nəşri tarixinə bir nəzər" adlı məqalədə Nəsimi dünyasına yeni gözələ baxan tədqiqatçının çox dəyərli yeni fikirləri ilə tanış oluruq.

Sona XƏYAL

AMEA M.Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun böyük elmi işçisi

"XVIII-XIX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda əhalinin etnik tərkibi" adlı monoqrafiya çapdan çıxıb

AMEA-nın A.A.Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun Azərbaycanın sovet dövrü tarixi şöbəsinin aparıcı elmi işçisi, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent İradə Məmmədovanın "XVIII-XIX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda əhalinin etnik tərkibi" adlı monoqrafiyası nəşr olunub.

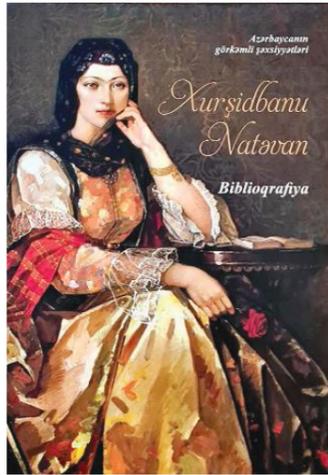

Kitabın elmi redaktoru tarix elmləri doktoru, professor Tofiq

Mustafazadə, rəyçiləri tarix elmləri doktoru Həcər Verdiyeva, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Güntekin Nəcəflidir.

Monoqrafiyada XVIII-XIX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda əhalinin etnik tərkibi problemi ilk dəfə kompleks şəkildə araşdırılır, çoxsaylı mənbə və arxiv sənədləri əsasında mövzu üzrə müqayisəli təhlillər aparılır. Kitab Azərbaycan əhalisinin etnik tərkibinə dair müəllif tərəfindən tərtib olunmuş müxtəlif cədvəllər daxil edilib.

Xurşidbanu Natəvan haqqında biblioqrafiya işıq üzü görüb

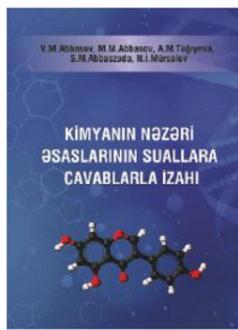
"Xurşidbanu Natəvan (Xurşidbanu Natəvan Mehdiqulu xan qızı Cavanşir)" adlı biblioqrafiya işıq üzü görüb.

Nəşrin "Xurşidbanu Natəvanın irsi kitabxana və şəxsi fondlarda" adlı "Ön söz"ünün müəllifi AMEA-nın Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun icraçı direktoru, filologiya elmləri doktoru Paşa Kərimov, tərtibatçıları Mədinə Vəliyeva və Gülanə Quliyeva, elmi redaktoru professor Kərim Tahirov, redaktoru isə Xeyransa Abbasovadır.

Xurşidbanu Natəvanın anadan olmasının 190 illik yubileyi münasibətilə hazırlanan və ilk təqdimat mərasimi ölkəmizin mədəniyyət paytaxtı Şuşada keçirilən biblioqrafiya Azərbaycanın Milli Kitabxanası tərəfindən "Azərbaycanın görkəmli şəxsiyyətləri" seriyası çərçivəsində hazırlanıb. Biblioqrafiyada XIX əsr tanınmış Azərbaycan şairəsi, Qarabağ xanlığında böyük nüfuzlu malik Xan qızı Xurşidbanu Natəvanın əsərləri, həyat və yaradıcılığı, ictimai fəaliyyəti haqqında, habelə onun dünyanın ən zəngin kitabxanalarında mühafizə olunan nəşrləri öz əksini tapıb.

Yeni nəşr ədəbiyyatşünas alimlər, tədqiqatçılar, jurnalistlər, kitabxanaçı-biblioqraflar və geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulub.

Neft-Kimyə Prosesləri İnstitutunun əməkdaşlarının dərş vəsaiti nəşr olunub

Kimyanın nəzəri əsaslarının suallara cavablarla izahı adlı dərş vəsaiti çap olunub.

Kitabda 786 sual və onların cavabları verilib. Nəşrdə eyni zamanda bioloji aktiv maddələr, dərmanlar, vitaminlər haqqında maraqlı məlumatlar yer alıb.

Təqdim olunmuş dərş vəsaiti məktəblilər, abituriyentlər, magistrələr, doktorantura təhsili almaq istəyənlər və müəllimlər üçün nəzərdə tutulub.

Tarix İnstitutunun Elmi şurasının qərarı ilə yeni kitab

AMEA-nın Tarix İnstitutunun Orta əsrlər tarixi şöbəsinin aparıcı elmi işçisi, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Fərəh Hüseynin "1727-ci il tarixli İrəvan livası mufəssəl təhriir dəftəri" adlı kitabı nəşr olunub.

Kitabın elmi redaktoru akademik Yaqup Mahmudov, rəyçilər tarix elmləri doktoru, professor Şahin Fərzəliyev, tarix elmləri doktoru, dosent Tofiq Nəcəflidir.

Kitabda İrəvan əyalətinin 1727-ci il tarixli mufəssəl təhriir dəftərinin qismən tərcümə və transliterasiyası təqdim olunur. Bu tarixi sənəd XVIII əsrin əvvəllərində Osmanlı dövlətinin Azərbaycanın şimal-qərb vilayətlərini öz hakimiyyəti altına aldığı dövrdə tərtib olunub. İrəvan əyalətinin sosial-iqtisadi, demografik və toponimik mənzərəsinə əks etdirən bu Osmanlı qaynağının nəşrindən mütəxəssislər və Azərbaycan tarixi ilə maraqlanan oxucular faydalana bilərlər.

Şərqsünas alimin məqaləsi Tehranda çap edilib

AMEA-nın akademik Ziya Bünyadov adına Şərqsünaslıq İnstitutunun aparıcı elmi işçisi, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Sühban Taliblinin Tehranda yayımlanan "Xudafərin" jurnalında "Azərbaycanın tarixi-maddi mədəni abidələri erməni işğalı altında" adlı məqaləsi dərc olunub.

S.Talibli məqalədə qeyd edib ki, Ermənistanın Azərbaycana təcvüzü zamanı qədim Azərbaycan torpaqlarında, o cümlədən Qarabağ və ətraf rayonlarda 1600 müsəlman dini abidəimiz ermənilər tərəfindən dağıdılıb, 1700 tarix və mədəniyyət abidəsinin üzərindəki tarixlər, divar yazıları götürülərək erməni mətnləri ilə əvəzlənib, erməni işğalı altında qalan 27 muzey və şəkil qalereyasından qəret olunan yüz min eksponatın taleyinə aydınlıq gətirilməyib. 500-dək tarixi memarlıq, 100-dən artıq arxeoloji abidə, fondlarında on minlərlə əşyanın toplandığı 22 mu-

zey, 4 rəsm qalereyası, 4,6 milyon kitab və əlyazmaları saxlanılan 927 kitabxana, 808 klub, 85 musiqi və incəsənət məktəbi, 10 istirahət və mədəniyyət parkı, 20 konsert təşkilatı, bundan əlavə əhalinin şəxsi əvərlərinə saxlanılan 100 minlərlə dekorativ-təbiiq sənət nümunələri - xalçalar, tikmə naxışlı qədimi geyimlər, zərgərlik və misgerlik əşyaları və s. Ermənistanın silahlı hərbi təcvüzü nəticəsində yandırılıb, talan-qəret edilib, Ermənistan daşınaraq saxtakarlıqla özünüküleşdirilib, yaxud da onların bir qismi xarici ölkələrdə "erməni mədəniyyətinin nümunələri" adı altında satılıb.

Bundan başqa, məqalədə Qarabağda dağıdılmış və təcvüzə məruz qalmış Alban abidələri, Erməni vandalizmi nəticəsində dağıdılmış maddi-mənəvi abidələrlə bağlı beynəlxalq və regional təşkilatların mövqeyi, erməni təcvüzü nəticəsində dağıdılmış maddi-mənəvi abidələrlə bağlı Azərbaycan Respublikasının atdığı addımlar və s. məsələlər öz əksini tapıb.

НАУКА

Сила в науке...

Низами Гянджеви

ELM

Азәрбајҹан Милли Елмляр Академијасы Рязасят Неуятинин органы

Орган Президиума Национальной академии наук Азербайджана

№ 30 (1340)

Пятница, 16 сентября 2022 года

Газета выходит с 1984 года

Братские узы нерушимы

Визит узбекских ученых в НАНА свидетельствует о тесных взаимосвязях между двумя странами

14 сентября Президиум НАНА посетил директор Центра научно-технической информации Министерства инновационного развития Республики Узбекистан Абдулазиз Абдувалиев. Во встрече принимали участие вице-президент НАНА академик Иса Габиббейли, начальник Научно-организационного управления аппарата Президиума НАНА доцент Рустам Рустамов, заведующая отделом международного научного сотрудничества доцент Эсмירה Алирзаева и заведующий отделом информации доктор философии по филологии Агагусейн Шукуров.

Открывая мероприятие вступительным словом, академик Иса Габиббейли отметил, что у Азербайджана и Узбекистана много общего - общие корни, общий язык и культура, национальные обычаи и традиции, между двумя народами всегда сохранялись и развивались дружеские и братские взаимоотношения. По словам вице-президента, по инициативе общенационального лидера Гейдара Алиева сформировались тесные межгосударственные связи и подписаны важные документы по стратегическим партнерству со всеми странами тюркского мира, в том числе и с Узбекистаном. "Сегодня, - подчеркнул академик Габиббейли, - обе страны переживают новый этап своего развития, в основе которого лежит целенаправленная политика, проводимая Президентом Азербайджанской Республики Ильхамом Алиевым и Президентом Республики Узбекистан Шавкатом Мирзиёевым".

В основе - общие корни

Напомним о визите главы нашего государства в июне текущего года в Узбекистан, академик Иса Габиббейли сообщил, что в рамках визита прошли встречи глав государств в ограниченном и широком составе,

был подписан ряд документов. Он также отметил, что в рамках июньского визита в Узбекистан и.о. президента НАНА академика Арифа Гашимова были подписаны меморандумы о взаимопонимании по научному сотрудничеству с Министерством инновационного развития и Академией наук Республики Узбекистан.

Отметив, что отношения между двумя странами развиваются и в области литературы и культуры, академик Иса Габиббейли подчеркнул, что в различные годы на узбекский язык были переведены произведения Низами Гянджеви, Мухаммеда Физули и других известных представителей азербайджанской литературы, а на азербайджанский язык - произведения Алишера Навои и других известных представителей узбекского народа.

Академик Иса Габиббейли подчеркнул также, что несмотря на наличие ряда целенаправленных мнений, связанных с национальной принадлежностью Алишера Навои и Низами Гянджеви, Азербайджан всегда считал Навои известным представителем узбекского народа, а Узбекистан всегда воспринимал Низами Гянджеви как азербайджанского поэта, что свидетельствует о тесных нерушимых дружеских и братских узах между двумя странами.

Оратор также сообщил, что в отделениях гуманитарных и общественных наук НАНА проводятся широкие исследования по изучению литературы и культуры Узбекистана, в руководимом им Институте литературы функционируют отдел азербайджано-туркменско-узбекских литературных связей и Центр литературоведения Алишера Навои, а в Ташкентском государственном университете узбекского языка и литературы имени Алишера Навои функционирует Центр, который носит имя гениального азербайджанского поэта Мухаммеда Физули.

Развивая научно-техническое сотрудничество

Вице-президент НАНА также сообщил, что научные учреждения академии тесно сотрудничают с соответствующими структурами Узбекистана, ученые проводят совместные исследования. В данной сфере были высоко оценены заслуги заведующей отделом азербайджано-туркменско-узбекских литературных связей доктора филологических наук Алмаз Ульви Биннатовой, которая по указу Президента Республики Узбекистан была награждена орденом "Дружбы". В свою очередь, ректор Ташкентского государственного университета узбекского языка и литературы профессор Шухрат Сирожиддинов был избран почетным доктором Института литературы НАНА.

Академик Иса Габиббейли отметил, что также предусмотрено расширение сотрудничества между двумя странами в области информационных технологий и наук о Земле.

Затем с ответным словом выступил директор Центра научно-технической информации Министерства инновационного развития Республики Узбекистан Абдулазиз Абдувалиев, который поблагодарил руководство НАНА за гостеприимство и подчеркнул, что тесные взаимоотношения между нашими государствами играют важную роль и в развитии научно-технического сотрудничества.

Затем стороны обменялись подарками, были сделаны памятные фотографии. Далее в аппарате Президиума НАНА прошли презентации при участии директора Центра научно-технической информации Министерства инновационного развития Республики Узбекистан Абдулазиза Абдувалиева, сотрудников Научно-организационного управления и отдела международного научного сотрудничества.

В рамках международных проектов

До презентаций минутой молчания была почтена память погибших военнослужащих Азербайджана, которые стали шехидами в результате широкомасштабных провокаций, совершенных вооруженными силами Армении на государственной границе в ночь с 12-го на 13-е сентября.

На мероприятии Абдулазиз Абдувалиев выступил с презентацией о деятельности Центра научно-технической информации в 2021 году, доцент Рустам Рустамов - с презентацией о перспективах научной деятельности ученых НАНА, доцент Эсмירה Алирзаева - с презентацией о международных связях академии, а генеральный директор Центральной научной библиотеки НАНА профессор Мамед Алиев - с презентацией о сотрудничестве библиотеки с соответствующими организациями Узбекистана. Затем состоялись оживленные дискуссии.

Отметим, что заведующий отделом геофизики и наноминералогии Центра высоких технологий Министерства инновационного развития Республики Узбекистан Ильхом Алимухаммед посетил центр мониторинга Республиканского центра сейсмологической службы НАНА (РЦСС).

Во встрече приняли участие научные сотрудники центра, а заведующая отделом динамики очагов землетрясений доктор философии по наукам о Земле, доцент Сабина Кязимова проинформировала узбекского гостя о проводимых в центре комплексных сейсмологических, геофизических, геодинамических и геохимических исследованиях.

На встрече состоялся обмен мнениями о перспективах совместного сотрудничества в рамках международных проектов.

Моя душа осталась в Карабахе

стр. 10 ⇨

Ханской дочери посвящается

стр. 10 ⇨

Тематика обширна и глубока

стр. 12 ⇨

За заслуги в развитии науки

стр. 12 ⇨

Ханской дочери посвящается

В рамках выставки в Шуше состоялась презентация книги академика Теймура Керимли

В культурной столице нашей страны - Шуше открылась выставка, посвященная творчеству дочери последнего правителя Карабахского ханства, выдающейся поэтессы, общественного деятеля, художницы и благотворителя - ханской дочери Натаван. В экспозиции представлены рукописи и печатные экземпляры ее произведений, рисунки, научные труды о ее творчестве.

Особый интерес у посетителей выставки вызвала "Цветочная тетрадь" Хуршидбану Натаван, хранящаяся в фонде Института рукописей. В рамках выставки состоялась также презентация книги "Шушанаме" академика Теймура Керимли.

Министр культуры Азербайджана Анар Керимов, председатель комитета по культуре Милли Меджлиса Ганира Пашаева, председатель Союза писателей Анар, вице-президент НАНА Иса Габибейли высоко оценили книгу, высказали свои мнения о ней.

Затем перед домом ханской дочери состоялось первое торжественное заседание в связи с восстановлением деятельности "Меджлиси-унс",

действовавшим во второй половине XIX века в Шуше под покровительством Хуршидбану Натаван с участием известных поэтов и музыкантов Карабаха, и сыгравшем исключительную роль в формировании литературной среды региона.

На заседании с участием молодых литераторов всего тюркского мира наряду с представителями правительства и видными деятелями литературы нашей республики выступили академик Теймур Керимли и профессор Рагуб Керимов, которые в своем выступлении подробно проинформировали о культурно-литературной среде Карабаха XIX века, литературной и общественной деятельности Хуршидбану Натаван.

На мероприятии члены восстановленного "Меджлиси-унс" прочитали стихи, посвященные Карабаху, Шуше.

Отметим, что в рамках распоряжений Президента Азербайджанской Республики Ильхама Алиева "Об объявлении 2022 года Годом города Шуша и "О проведении 190-летия Хуршидбану Натаван" в Шуше был проведен цикл мероприятий, посвященных творчеству поэтессы.

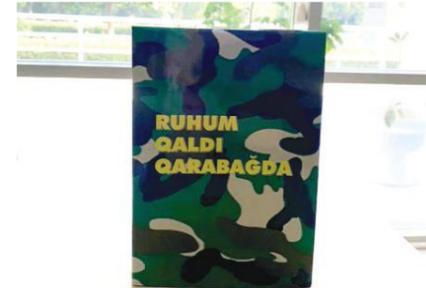
Моя душа осталась в Карабахе

В Центральной научной библиотеке (ЦНБ) Национальной академии наук состоялась презентация книги "Душа моя осталась в Карабахе", посвященной памяти шехида 44-дневной Отечественной войны, подполковника артиллерии Хейруллы Ибрагимова.

В мероприятии приняли участие родственники шехида, его сослуживцы, общественные и научные деятели.

Открывая мероприятие, генеральный директор ЦНБ профессор Мамед Алиев подчеркнул, что сохранение памяти о тех, кто поднялся на вершину шехидства - это одна из главных задач, которую сотрудники библиотеки обозначили для себя сразу после нашей великой победы, создав в прошлом году Фонд героев Карабахской войны.

После просмотра видеоролика о жизни Хейруллы Ибрагимова автор книги Тамилла Теймургузы выразила глубокую благодарность всем, кто помогал в ее создании и подробно рассказала о своем герое Хейрулле Ибрагимове - одном из бессмертных героев первой Карабахской войны с поэтическим "Кобра", 20 лет безупречно прослужив-

шим в Вооруженных Силах Азербайджана, а во время 44-дневной Отечественной войны возглавившим один из артиллерийских корпусов и ставшим шехидом у села Зогалбулаг Ходжавендского района. "Прочитав книгу, - поделилась она, - вы убедитесь, что истории жизни всех наших шехидов, пожертвовавших своей жизнью ради Карабаха, за свободу Родины, ее независимости и ее светлого завтра, очень похожи на друг друга. Всех их объединяет любовь к Родине и патриотизм".

Завершилось мероприятие воспоминаниями о сыне, которыми поделилась мать шехида Халида Зейналова.

Сохраняя наследие великих

В Институте литературы (ИЛ) НАНА подготовлен словарь и определена авторская группа двухтомной "Энциклопедии Низами Гянджеви", которая готовится к изданию.

Этот вопрос обсуждался в ходе последнего заседания, проведенного в ИЛ и посвященного изучению наследия великого мыслителя на новом этапе.

Кроме того, были приняты решения о подготовке и издании книги "Низами Гянджеви в мировом литературоведении", состоящей из опубликованных в разных странах мира статей о великом азербайджанском поэте, написании коллективной монографии "Низами Гянджеви и мировая лите-

ратура", проведении исследований на тему "Азербайджанство в творчестве Низами Гянджеви", "Родословная и генеалогическое древо Низами Гянджеви", подготовке к изданию в новой редакции филологических переводов "Хамсы" на азербайджанский язык, сделанных в советское время, а также проведении международных и республиканских научных конференций.

Согласно европейским кластерам

Расширяется участие азербайджанских ученых и специалистов в проектах COST Европейской Комиссии

В состоявшейся в Анкаре в рамках проекта COST (Европейское сотрудничество в области науки и технологий) в международной конференции "Обмен микроэлементами в растениях" нашу страну представляла заведующая отделом международного научного сотрудничества Президиума НАНА доктор философии по биологии, доцент Эмира Алирзаева.

В ходе мероприятия были проведены подробные обсуждения взаимосвязей между растениями и почвой в контексте питательных микроэлементов, их реакции на дефицит и токсичность, роль металлопротеинов, а также достижения различных стран и научных групп в отношении соответствующих подходов к управлению сельским хозяйством, процессам селекции и удобрения и т.д.

Кроме того, после обмена идеями и мнениями по подготовке предложений по результатам проекта, организации познавательных семинаров для фермеров и представителей профильных государственных и частных организаций участниками конференции была достигнута договоренность о реализации Плана действий на 2023 год.

На основе долгосрочного сотрудничества

В рамках конференции Эмира Алирзаева провела обсуждения по подготовке и реализации двусторон-

них и многосторонних проектов с принимающими в форуме представителями научных учреждений ряда стран по соответствующим направлениям, в которых были определены исходные направления совместной деятельности.

В проекте участвуют до 200 ученых из 32 стран, являющихся полноправными членами COST, включая Азербайджан, в котором регулярно проводятся мероприятия в рамках европейского проекта. Одно из последних - онлайн-встреча по совместному участию азербайджанских и турецких ученых в проектах COST, которое состоялось недавно под руководством вице-президента НАНА академика Ибрагима Гулиева, который является координатором Национальной сети координаторов (NPC) по исследованию и инновациям Европейской комиссии по программе Horizon.

Одна из главных целей, которую преследовала азербайджанская сторона - увеличение количества наших ученых и специалистов в этой программе.

Отметим, что развитием сотрудничества между членами национальных советов двух стран занимается отдел международного научного сотрудничества Президиума НАНА.

На онлайн-встрече делегации - с азербайджанской стороны руководителем был исполнительный ди-

ректор Института физики профессор Гусейн Ибрагимов, с турецкой - профессор кафедры электротехники Университета Гази Дженгиз Таплагачиоглу обсудили подготовку нового проекта COST на основе долгосрочного и успешного научного сотрудничества, а также проинформировали участников мероприятия о возможности сотрудничества в рамках Horizon.

После обсуждения приоритетных научных направлений и предварительной договоренности о совместной работе со стороны Президиума НАНА было предложено пригласить в консорциум представителей партнерских организаций из других стран.

Не менее масштабным для азербайджанских ученых и специалистов был и информационный онлайн-день с участием экспертов Еврокомиссии о деятельности COST. Основная цель мероприятия состояла в том, чтобы дать исчерпывающую информацию о повышении показателей использования возможностей Европейской исследовательской и инновационной программы учеными и специалистами Азербайджана, и соответствии деятельности членов Национальной сети координаторов (НСК) согласно европейским кластерам Horizon.

Отметим, что помимо НАНА в новый состав вошли опытные уче-

ные и специалисты по международным проектам из соответствующих государственных структур Азербайджана, которые продолжают свои исследования в рамках программы еще с 2008 года, увеличивая положительную динамику своей деятельности, особенно в последние годы.

Инновации и преимущества Horizon

Так, руководитель отдела глобальной сети COST Association Каталин Альфельди рассказала об ее инновациях и преимуществах в рамках Horizon, научный сотрудник Ассоциации COST Инга Дадешидзе выступила с презентацией "Что такое деятельность COST и как участвовать в этой деятельности из Азербайджана", указав на возможности, доступные в этой программе для различных организаций и специалистов нашей страны, а заведующий отделом политики и планирования здравоохранения Центра общественного здравоохранения и реформ Министерства здравоохранения Азербайджанской Республики доктор философии по медицине Набиль Сеидов поделился своим опытом участия в проекте COST. "Это важный инструмент для выхода азербайджанских ученых и исследователей на европейскую научно-исследовательскую платформу, - отметил эксперт, - программа создает широкие возможности для укрепления партнерства между европейскими и азербайджанскими исследовательскими институтами, помогает расширить осведомленность о научном потенциале наших ученых".

Поделиться своим опытом работы в программе и использованием ее возможностей и ассистент II кафедры детских болезней Азербайд-

жанского медицинского университета, доктор философии по медицине Пюста Оруджева, особо подчеркнув вклад проектов COST в международное научное сотрудничество, научный обмен, в глобализацию науки и достижение прикладных результатов.

В продолжение медицинской тематики - недавно по инициативе отдела клинических и научных исследований Объединения по управлению медицинскими территориями подразделениями Азербайджана (ТӘВІВ) для научно-исследовательских институтов этой структуры, а также для сотрудников медицинского университета были проведены обучающие вебинары, после которых названные структуры получили право участвовать в проектах, реализуемых в рамках программы COST.

Одна из таких работ - "Максимизация эффекта мультидисциплинарных исследований в ранней диагностике неонатальных черепно-мозговых травм", авторы которой - сотрудники Научно-исследовательского института педиатрии им. К. Я. Фараджовой доктор медицинских наук Наила Рагимова, доктор философии по медицине Севиндж Насирова и упоминаемая уже Пюста Оруджева. А всего к этому проекту присоединились специалисты ведущих институтов более десяти стран мира.

К участию в европейской программе принят также проект научного сотрудника Научно-исследовательского института кардиологии имени академика Ч.М.Абдуллаева Заура Гасымова. Его работа посвящена исследованиям доказательной физической активности в пожилом возрасте. В проекте кроме него также участвуют специалисты ведущих организаций из более чем 30 стран.

Главное, чтобы наука сохранялась и развивалась, тогда у нее будет история

Интервью с директором Института истории науки НАНА доктором исторических наук, профессором Марьям Сеидбейли

- Марьям ханым, институт, который вы возглавляете, относительно молодое академическое научно-исследовательское учреждение. Не могли бы вы рассказать о важнейших достижениях вашего института за последние годы?

- Исследования по истории науки и науковедению в Азербайджане начали проводиться в 60-х годах прошлого века. В этот период при Президиуме Академии наук Азербайджана был создан Научный совет по истории естествознания и техники, в составе которого было 8 подразделений в области разных научных дисциплин, и этот совет состоял из 200 ученых. Во время деятельности Научного совета было издано большое количество книг и статей, были проведены конференции по истории естествознания и техники. К сожалению, Совет просуществовал до 1979 года, и в этот период в области истории науки и науковедения была проделана колоссальная работа. В 2014 году в составе НАНА был сформирован Институт истории науки. Чтобы определить степень эффективности Института истории науки, достаточно взглянуть на научную деятельность нашего учреждения с периода его формирования. Институт за короткий период добился значительных успехов и получил признание в национальном и мировом профессиональном сообществе. Сегодня институт является ассоциированным членом Международного союза истории и философии науки и техники (IUHPS). Нами были установлены активные связи со многими зарубежными научными учреждениями, подписан ряд соглашений о научном сотрудничестве с соответствующими институтами, в том числе с Институтом истории естествознания и техники им. С.И. Вавилова Российской академии наук, Институтом истории науки им. Г.М. Доброва Национальной академии наук Украины, с Архивом РАН, а также с итальянским Музеем истории науки им. Галилео Галилея (Флоренция), с Институтом всеобщей истории Китайской академии общественных наук, а также с Институтом истории науки Польской академии наук. Были укреплены прежние и установлены новые международные контакты, а именно - был подписан меморандум о сотрудничестве на 2022-2027 годы между Институтом истории науки и Институтом востоковедения им. Р.Б. Сулейманова Республики Казахстан, а также соглашение с Тюменским государственным университетом о сотрудничестве на 2022-2027 годы. Ежегодно институтом проводятся годовые конференции по истории науки и науковедению. Например, в 2018 году мы провели первую международную конференцию, посвященную ис-

тории науки и науковедению. В работе конференции приняли участие ученые из разных стран мира, в том числе России, Украины, Китая, Германии, Казахстана. Эта традиция продолжается и сегодня. Ученые института постоянно выступают в прессе, популяризируя науку Азербайджана.

Ведущие научные сотрудники института являются членами международных сообществ, ассоциаций, редколлегий зарубежных журналов. За 6 лет институт проделал немалую работу. Его труды внесли значительный вклад в раскрытие истории отечественной науки. Многие забытые страницы славной истории науки Азербайджана благодаря нашему институту стали широко известны. Мы продолжаем регулярно сотрудничать с вышеупомянутыми международными научными учреждениями, ежегодно участвуем в академических мероприятиях, сотрудники одноименных институтов также принимают активное участие и в наших конференциях.

- Каковы основные направления научно-исследовательских работ в вашем институте?

- Институт ведет широкомасштабные исследования, призванные осветить основные события в развитии отечественного естествознания и техники, в первую очередь воссоздать историю фундаментальных открытий и изобретений, биографий выдающихся деятелей науки и техники, установить закономерность развития науки в контексте истории азербайджанской науки. Научные исследования института основываются на фундаментальной базе рукописей и документальных источников. В институте проводятся исследования, охватывающие основные события, связанные с развитием естествознания и техники нашей страны. Институт исследует историю научных открытий и идей, жизни и творчества выдающихся ученых и их научные достижения, изучает генезис и развитие научно-технических знаний, историю создания научных школ, историю Академии наук и других научных учреждений, популяризирует науку. В сферу интереса института также входят такие сложные вопросы, как организация и управление научной деятельностью в исторической и современной перс-

пективе. Если говорить конкретно, речь идет о глубинных процессах преемственности научных знаний, о передаче научных и культурных ценностей от поколения к поколению, о динамике социального наследия.

- Каковы количественные и качественные показатели научной продукции вашего института, и какими критериями оценки вы пользуетесь во время экспертизы научных работ и публикаций?

- С 2016 года по настоящее время сотрудниками института опубликовано 52 книги, 190 статей и тезисов в отечественных журналах, 66 статей в международных научных журналах, включенных в индексируемые и справочные базы данных, и 2 учебника. Одним из важных нововведений Института истории науки является выпуск международного научного журнала "История науки и науковедение", одного из первых индексируемых изданий Азербайджана в области гуманитарных и социальных наук. В состав редколлегии входят выдающиеся ученые из разных стран мира в области истории науки и науковедения. В настоящее время журнал индексируется в базе данных РИНЦ (Россия), elibrary.ru, ASOS (Турция), Index Copernicus и многих других. Кроме того, в институте издается журнал "Социология. Социальная психология. Политика".

Таким образом, цель всех рукописей, архивных материалов, очерков, источников, воспоминаний - запечатлеть и донести до новых поколений особенности человеческого черт и научной деятельности выдающихся людей, их вклад в науку.

- Время от времени мы слышим о концепции переноса науки из академической платформы в вузовскую. Как вы относитесь к этой концепции и какими могут быть последствия этой инициативы?

- Реформы в организации науки в Азербайджане важны. Непременным звеном здесь является интеграция науки и образования. Поскольку развитие науки в мире, особенно фундаментальной науки, в большей степени зависит от университетов, и я как ученый приветствую совместную координацию научной и образовательной политики в Азербайджане. Роль обра-

зования и науки незаменима для будущего каждого народа. Вклад единства науки и образования в Азербайджане в будущее развитие страны очень важна. Использование потенциала Национальной академии наук для повышения научной мощи университетов принесет положительные результаты. Поэтому реформы Президента Азербайджанской Республики господина Ильхама Алиева в соответствующей области считаю прогрессивным шагом. Как научное учреждение, связанное с исследованиями в области истории науки и науковедения, Институт истории науки всегда готов к инновационным вызовам, вытекающим из реформ господина Президента, и на наш взгляд одним из необходимых вызовов в сфере интеграции науки и образования является включение в программу высших учебных заведений нашей страны истории науки и науковедения.

- Какие проблемы институту предстоит решить в ближайшей перспективе, и какие планы вы вынашиваете в будущем?

- В связи с междисциплинарными исследованиями, проводимыми в нашем институте, важным фактором является привлечение в наш институт специалистов в различных областях науки и увеличение штата сотрудников. Я уже отметила, какими направлениями занимается наш институт. Хочу только добавить, что одним из приоритетных направлений деятельности нашего института является исследование истории Академии наук Азербайджана. К сожалению, фундаментально-го труда о деятельности Академии наук Азербайджана от истоков ее формирования и до сегодняшнего дня пока не написано. Сотрудники института хотели бы начать комплексное исследование по истории АН с 1991 года по 2022 год. Этот период необходимо проанализировать и изучить для того, чтобы прогнозировать, что будет дальше. Вопросов очень много, например, что произошло за этот период, какие были достижения, и как строить будущую деятельность Академии наук в вопросе интеграции науки и образования. На эти вопросы можно ответить только тогда, когда будет изучено недавнее прошлое, чтобы дать прогноз на будущее. В плане нашей работы на будущее несколько очень актуальных тем, одной из которых является, например, роль Академии наук СССР и ее научных обществ в изучении биологических ресурсов Азербайджана. Цель проекта - показать, как на протяжении двух веков складывалось взаимодействие академического сообщества России и Азербайджана в изучении его богатейшей флоры (450 видов, включая 240 эндеминов) и уникальной фауны (примерно 12000 видов), сфор-

мировавшейся на стыке нескольких зоогеографических полюсов.

- Что вы лично думаете о перспективах развития азербайджанской истории науки?

- Знания истории науки способствуют развитию науки. История науки - это удивительная отрасль человеческого знания, находящаяся на стыке гуманитарных, естественных и технических наук. Конечно, мне очень хотелось бы воспитать настоящих историков науки, которые с большим энтузиазмом работали бы в архивах и переводили бы средневековые рукописи и другие источники, исследуя не только прошлое, а также настоящее, и могли бы прогнозировать будущее. Главное, чтобы наука сохранялась и развивалась, тогда у нее будет история.

- Нам известно, что ваша докторская диссертация, которую вы защитили с большим успехом, посвящена теме азербайджанской диаспоры. Возможно в своих научных исследованиях вы разработали научные основы деятельности азербайджанской диаспоры. Какие у вас связи, как пользуются ими и пользуется ли Комитет по работе с диаспорой основными результатами и достижениями ваших научных исследований?

- Долгие годы я заведовала отделом азербайджанской диаспоры при Институте истории НАНА им. А.А.Бакиханова. Несколько моих диссертантов успешно защитили свои научные работы в этом направлении. Сегодня отдел науковедения и социальных проблем науки нашего института занимается проблемой научной диаспоры.

Мною было написано большое количество статей и несколько монографий по этой теме, такие как "Формирование и развитие азербайджанской диаспоры в России", "Элита Азербайджана: история, реальное положение и перспективы", "Научная диаспора Азербайджана" и др.

В рамках распоряжения об объявлении 2022 года Годом города Шуша наш институт совместно с Государственным комитетом по работе с диаспорой Республики Азербайджана издал книгу "Выдающиеся личности города Шуша в истории Азербайджанской миграции". Презентация книги прошла в городе Шуша на 5-м Съезде азербайджанцев Мира.

Вместе с тем, 6 мая 2022 года была организована международная научная конференция, посвященная 270-летию города Шуша на тему "Центр науки и культуры Азербайджана - город Шуша". Воспользовавшись возможностью, хочу отметить, что исследования жизни и творчества выдающихся деятелей города Шуша в нашем институте продолжают.

Мир Назима Хикмета

В Национальном музее азербайджанской литературы имени Назима Гянджеви до 15 октября продолжается прием статей на республиканскую научную конференцию "Мир Назима Хикмета". Мероприятие, посвященное известному представителю турецкой литературы XX века, поэту, писателю, художнику, сценаристу и драматургу, общественному деятелю, лауреату Международной премии мира состоится в ноябре этого года.

Предполагается, что работа конференции будет разделена на секции - "Искусство и творчество Назима Хикмета", "Назим Хикмет и азербайджанская литература", "Вопросы стихосложения и поэтики Назима Хикмета".

Организационный комитет обладает правом внесения изменений в текст (не изменяя общее значение) и возвращения рукописей.

Связь с организационным комитетом: Адрес: AZ1001, Азербайджанская Республика, город Баку, улица Истиглалийат, 33.

Тел.: (+994 12) 4927286, E-mail: nizamimuzyikonfrans@mail.ru

Тематика обширна и глубока

Выход азербайджанской науки на международный уровень мотивирует ее на интеграцию в мировое сообщество

Долгое время одним из чувствительных вопросов отечественной науки был недостаток публикаций азербайджанских ученых в престижных научных журналах с высоким импакт-фактором. И потому появление в индексируемых журналах статей наших исследователя всегда воспринимается как маленькая победа.

Одно из таких радостных известий для Института истории науки НАНА - научный сотрудник института доктор философии по политическим наукам, доцент Заур Алиев был принят в члены редколлегии журнала La Revista "Universidad y Sociedad" - органа Кубинского университета XXX Aniversario de la Universidad de Cienfuegos "Carlos Rafael Rodriguez".

Издание зарегистрировано в международных обобщающих и индексирующих базах данных Web of Science и Scopus. А доцент Алиев стал первым и единственным азербайджанским ученым, представленным в столь престижной редакции журналов с двумя индексами.

Междисциплинарный журнал La Revista "Universidad y Sociedad" предоставляет свои страницы ученым многих стран мира. А наш историк отвечает за все публикации из Азиатского региона. Общее количество его статей, опубликованных в журналах, индексируемых и реферируемых в международных базах, - более 110.

Кроме того, Заур Алиев - автор 21 книги и 8 монографий, изданных на нескольких языках - азербайджанском, русском, английском, арабском.

Агдам больше не город-призрак

Тематика их хоть и обширна (теория политики, история и методология политической науки), но большая часть посвящена одному региону - Карабаху, хотя свои первые серьезные исследования ученый начал с изучения азербайджанской диаспоры в современной системе международных отношений. Это и стало темой его кандидатской диссертации, защитив которую он получил звание доктора философии по политическим наукам (PhD). На подходе - докторская, она посвящена исследованиям армянского терроризма и геноцидов азербайджанского народа, которые, как известно, случались в истории не один раз.

Особое место в исследованиях ученого в последнее десятилетие занимают исследования по Агдаму - городу, которого сразу после освобождения от оккупации назовут городом-призраком и Хиромисом XXI века.

Интерес к этим краям у Заура Алиева неслучаен: Агдам - это город, в котором он родился в 1976 году и жил до 17 лет, окончил среднюю школу в условиях полной блокады во время первой Карабахской войны, и где он впервые, будучи шестнадцатилетним подростком, взял в руки оружие - самодельный армянский трофей - чтобы помогать взрослым оборонять подступы к городу.

Когда подростку исполнилось шестнадцать, пошел в ополчение, благо командиром его был родной дядя - Аллахверди Багиров, ставший впоследствии Национальным героем Азербайджана. Вместе с другими сверстниками помогал подносить снаряды нашим бойцам. А потом начался массированный артобстрел Агдама, блокада, долгое сидение в подвалах жилых и нежилых уже домов.

В мае 1993-го вражеские войска подошли очень близко к городу, готовые войти в него, началась спешная эвакуация населения. Семья Заура в чем была, в весенне-летнем одеянии, тронулась в путь, надеясь очень скоро вернуться домой. Но этой мечте суждено было осуществиться только спустя почти тридцать лет и увидеть, что в городе сохранились только два здания - крепость Шахбулаг и Джума-мечеть.

В Баку юноша становится студентом факультета международных отношений Бакинского госуниверситета, затем - аспирантура, научная карьера в НАНА - сначала в Институте философии и социологии, затем в Институте истории науки, где он работает уже шесть лет.

Международная платформа - это престижно

После серии публикаций Заур Алиев получил предложение редактировать журнальные статьи, посвященные Азиатскому региону, и позднее - стать членом редколлегии. Требования к журнальным статьям, говорит ученый, чрезвычайно жесткие, из 10-15 присланных работ в лучшем случае на страницы издания попадает 4-5. "Тематика, - говорит он, - разнообразная, это не только политика, но и экономика, языковедение, философия, педагогика, социальные науки, история. Но выход азербайджанского эксперта на такой уровень - это, безусловно, огромный плюс для нашей науки и нашей страны. Именно это обстоятельство мотивирует наших исследователей активизировать свою деятельность по интеграции в мировое научное сообщество".

Справедливость торжествует

Справедливость торжествует

А нынче летом 14 сотрудников Института истории науки получили соответствующее разрешение у компетентных органов, арендовали микроавтобус и отправились в семичасовой путь по маршруту Баку-Физули-Гадрут-Шуша. Азербайджанские ученые активно участвовали в Отечественной войне, каждый пытался донести до мировой общественности правый голос нашей страны - кто публикацией научных материалов, кто выступлениями на международных научных конференциях. Весь мир стал свидетелем силы азербайджанской армии, а звуки азана из Шушинской мечети продемонстрировали всему миру, что жестокость не остается неотомщенной и справедливость рано или поздно все-таки торжествует.

Галия АЛИЕВА

В основе - взаимовыгодное сотрудничество

Подписан меморандум о взаимопонимании о научном сотрудничестве между Институтом ботаники (ИБ) и Арктическим научно-исследовательским центром (АНИЦ) Ямало-Ненецкого автономного округа Российской Федерации. Документ подписали генеральный директор ИБ профессор Сайяре Ибадуллаева и директор АНИЦ Илья Ермолин.

Соглашение о сотрудничестве предполагает выполнение научно-исследовательских работ, подготовку высококвалифицированных специалистов, применение новых технологий, реализацию фундаментальных проектов, совместную издательскую деятельность по подготовке научных публикаций.

Меморандум предусматривает также реализацию образовательных программ на основе взаимовыгодного сотрудничества, обмен информацией по исследовательским и образовательным программам, организацию программ повышения квалификации в научных областях и т.д. По мнению экспертов, подписанный документ будет иметь важное значение для подготовки молодых кадров в новых научных областях.

Сотрудничают астрофизики

Шамахинская астрофизическая обсерватория имени Н.Туси (ШАО) будет сотрудничать с Центром астрономических исследований Чили. Договоренность об этом была достигнута во время делового визита в обсерваторию делегации различных научных учреждений Чили, которую возглавлял эксперт NASA, директор научного центра "Восток-Запад" профессор Мэрилендского университета США академик Рояльд Сагдеев.

В ходе визита гости ознакомились с инфраструктурой и деятельностью обсерватории. В здании, где разместились двухметровый телескоп CAP, им была предоставлена обширная информация об истории этого оборудования, принципах его работы и научных исследованиях, проводимых с его помощью.

Позднее было подписано соглашение о научном сотрудничестве между сторонами. Свои подписи под документ поставили ректор Университета Бернардо О Хиптинса (Сантьяго, Чили) Клаудио Альберто Руфф Эскобар и генеральный директор ШАО член-корреспондент НАНА Намиг Джалилов. Согласно меморандуму, который будет служить совместным научным интересам, планируется осуществлять обмен опытом и научно-исследовательскими проектами с Центром астрономических исследований Университета Бернардо.

За заслуги в развитии науки

Решением Президиума Российской академии естественных наук (РАЕН) - Международной ассоциации ученых, педагогов и специалистов - заведующему отделом туристической и рекреационной географии Института географии имени академика Гасана Алиева доктору философии по географии, доценту Зауру Ирани присвоено звание "Почетный работник науки и образования".

Высокое звание азербайджанский ученый получил за научные инновации, а также за свои научные публикации в престижных научных изданиях на платформе Web of Science и участие в международных проектах.

Отметим, что почетное звание "Заслуженный деятель науки и образования" присваивается российской академией ученым со степенью доктора философии - за заслуги в развитии приоритетных направлений науки и техники, создание научных школ, образование и подготовку научных кадров.

Редакционная коллегия:

Ариф Гашимов, Иса Габиббейли, Дильгам Тагиев, Ибрагим Гулиев, Наргиз Пашаева, Расим Алигулиев, Тофик Нагиев, Ирада Гусейнова, Говхар Бахшалиева, Джамиль Алиев, Адиль Гарибов, Фикрет Алиев, Исмаил Гаджиев, Фуад Алиев

Главный редактор: Агагусейн Шукюров

Адрес: Баку, AZ 1001, ул.Истиглалийат, 30, Президиум НАНА

e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Газета набирается в редакции и печатается в издательстве "СБС". Мнение авторов может не совпадать с мнением редакции.

Тираж: 2000